

GONDOLATFORGÁCSOK DÉNES GYÖRGY 75. SZÜLETÉSNAJÁN

Személyes emlékek mozaikkockái, több, mint negyedszázad tükrében

Dr. Kubassek János

A Magyar Állami Földtani Intézetben összesereglett barátok, tisztelők, munkatársak körében e jeles alkalommal nem könnyű a tudomány berkeiben megszokott tárgyilagos elfogulatlansággal szólni dr. Dénes Györgyről, mivel több évtizedes tartalmas barátság és termékeny munkakapcsolat fűz hozzá.

Azt hiszem, az a leghelyesebb, ha születésnap köszöntőként egy kissé rendhagyó módon a polihisztor tudósról és az emberről elevenítek fel néhány személyes mozaikkockát, melyek talán kiegészítésül szolgálhatnak a kollégák egy-egy szűkebb tudományos szakterülethez köthető értekezéseihöz.

Kérem, bocsássák meg, hogy ezúttal e tudományos miliőhöz nem egészen illő szubjektív módon szólok. Először talán azt idézném fel, hogyan ismerkedtem meg Dénes Györggyel.

1973 nyarán, 15 éves gimnazistaként került kezembe a *Karszt és Barlang* folyóirat néhány száma a Természetbarát Szövetség Váci utcában található irodájában. Nagy érdeklődéssel lapozgattam a cikkeket, annál is inkább, mert éppen a közelmúltban olvastam el Jakucs László: *Felfedező utakon a föld alatt* című izgalmas könyvét, melynek nyomán elhatároztam, hogy magam is barlangász leszek és a föld alatti világ titkait kutatom.

A pestlőrinci gimnáziumban, osztálytársaimmal és tanáraimmal beszélgetve, senki sem tudott felvilágosítást adni arra vonatkozóan, hogyan lehet valaki barlangász. A felnőttek, szüleim, tanáraink körében sem kaptam érdemi felvilágosítást. Bár egyik barátommal néhány útikalauz segítségével elmerészkedtem a Budai-hegyek néhány barlangjába, a Tábor-hegyi-barlangba és a Piktortéglá üregekbe, éreztem, hogy nem ez a legbiztonságosabb, leghelyesebb módja a barlangkutatóvá válásnak.

A *Karszt és Barlang*-tól - melyet akkoriban Balázs Dénes szerkesztett - kaptam az első igazi útmutatást, hiszen a lap feltüntette a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat címét és a szervezet főtitkára, dr. Dénes György nevét. Megvan a megoldás! — villant át rajtam a felismerés. Rövid töprengés után választ kaptam egy régóta izgató kérdésre, arra, hogyan teljesülhetnek barlangász álmaim.

Részletes levelet írtam Dénes Györgynek, melyben röviden bemutatkoztam és kifejtettem, nagyon szeretném megismerni és tudományos szempontból kutatni a bar-

langok birodalmát. Hosszú hetek teltek el, s nem érkezett válasz. Vártam, vártam, minden nap hiába. Naponta csalódottan csuktam be a postaládát. A reményt azonban nem adtam fel. Valahol, a lelmem mélyén éreztem, feleletet kell kapnom az engem izgató kérdésekre. Közeledett a nyár, a vakáció vége. Barátaim már úgy vélekedtek, a levél vagy a rá adott válasz valahol elkallódhatott, nem is érdemes várni vagy reménykedni. Magam azonban úgy gondoltam, nem történhet meg, hogy egy ilyen jelentős, választott társadalmi tisztségben lévő ember ne válaszolna a neki címzett levélre. (Később rá kellett döbbnem, olykor milyen fontos hatóságok, állami hivatalok túlfizetett képviselői engedhetik meg maguknak azt a szemérmetlen luxust, hogy soha nem adnak választ a nekik címzett levelekre, mert lusták venni a fáradságot az írásra!)

Szeptember elsején megkezdődött az iskola, amikor váratlanul levelet hozott a postás. A feladó helyén a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat pecsétje volt. Kíváncsisággal vegyes izgalommal bontottam fel a borítékot, melyben nagy örömmre Dénes György hosszú és érdemi választ olvashattam. A levelet borítékjával együtt, negyed század múltán is megőriztem és nem tűnhet a levélitok méltatlan megsértésének, ha most teljes terjedelmében közreadom, bizonyoságul annak, egy ilyen emberi gesztus milyen nagy jelentőséggel bírhat.

„Budapest, 1973. augusztus 29.

Kedves kis Barátom!

Elnézéset kérem, hogy leveledre kévsé válaszolok, de a nyár folyamán alig voltam Budapesten.

Leveledet örömmel olvastam, különösen arra figyeltem fel, hogy jó tanulmányi átlagod mellett történelemből és földrajzból szaktárgyi dicsőreteret kapnál. Ez derék dolog, de bizony még nagyon sok szívós kitartásra, kemény tanulásra van szükség ahhoz, hogy jó szakember is legyen belőled. De lelkes soraid alapján remélem, hogy ez sikerülni fog. Azt is örömmel olvastam soraidban, hogy természetjáró vagy, tehát szereted a természetet és remélem otthonosan is mozogsz benne. Még jó lenne tudni, hogy kitartó, szerény és nagyon fegyelmezett fiú vagy-e? De ez majd úgy is kiderül.

Leveledben egy sor kérdést teszel fel. Engedd meg, hogy itt csak nagyon röviden válaszoljak, részlete-

sebben majd inkább személyesen. Tehát, ha jó fizikumú, fegyelmzett, rendes fiú vagy, akkor semmi akadály, hogy amatőr barlangász: majd később kutató legyél és persze Társulatunknak is ifjúsági tagja lehetsz. Beléphetesz valamelyik barlangkutató csoportba, ott szakmai képzést, oktatást is kaphatsz, felszerelés beszerzésében, szakkönyvek dolgában is segítségére leszek.

Én holnapután utazom Olomoucha a Barlangtani Világkongresszusra. Onnan 10-én érkezem vissza. 12-én külföldi vendégeinkkel Aggteleken leszek és azután szívesen leülök Veled egyik nap beszélgetni. Szeptember 12-e után hívjal fel egyik este a lakásomon telefonon 341-432 számon és megbeszéljük, hogy mikor és hol kereshetsz fel egy rövid beszélgetésre, amikor azt is megbeszéljük, hogy melyik kutatócsoportnál és hogyan jelentkezhetsz próbaidős felvételre. Tehát két hét múlva várom jelentkezésedet.

A viszontlátásig üdvözöllek és kívánok

jó szerencsét!

(Dr. Dénes György)"

Mai szemmel nézve azt hiszem, valamennyi gyakorló pedagógus számára példaértékű lehet az, ahogy az ezernyi elfoglaltság és tennivaló bilincseiben dolgozó Dénes György kezelte egy ismeretlen kisdíák kérését.

A levél kimondhatatlan örömmel töltött el. Telefon felhívtam Dénes Györgyöt, aki készségesen megjelölt egy időpontot, amikor személyesen felkereshetem. Soha nem felejttem el azt az emlékezetes délutánt, amikor Dénes György csodálatos könyvekkel, térképekkel, kutatási jelentésekkel, dossziékkal zsúfolt kicsiny dolgozószobájában először körvonalázódott fel előttem a barlangkutatóvá válás lehetősége.

Dénes György sok-sok hivatali és társadalmi elfoglaltsága ellenére több mint egy órát szánt rám, az ismeretlen kisgimnazistára. Célratoró kérdéseivel percek alatt felmérte, hogy nem pillanatnyi felbuzdulásról, hanem elmélyült érdeklődésről van szó. Emberismerete, szuggesztív személyisége, rendkívüli tudása már az első alkalommal igen mély benyomást tett rám. Asztalán kéttucatnyi hazai és külföldi megválaszolandó levél tomosult.

Ez lesz a hétvégi penzumom — mondta mosolyogva búcsúzáskor. Eltöprengtem azon, hogy míg más a pihenőnapján szórakozik vagy pénzért maszkol, addig akad olyan ember, aki közügyekben dolgozik, minden anyagi ellenszolgáltatás nélkül. Az elmúlt esztendőben többször eszembe jutott ez az első találkozás, mely megtanított arra, milyen különbségek vannak az emberek között. Sokan, nagyon sokan vannak, akik csak az érdekeik, a valós vagy vélt haszonelveik szerint reagálnak a hozzájuk intézett megszólításokra. Nem kevés azok száma, akik csak felfelé, egyéni érvényesülésük szempontjai szerint érzik szükségesnek a válaszadást, a köszönet, a reagálást.

Dénes György személyében olyan kivételt ismer-tem meg, aki a mai világban is elgondolkodtató példa: ne

pusztán a pillanatnyi személyes érdekeink határozzák meg a teendőinket, a feladatainkat, még akkor se, ha ez lemondással és energiatöbblet feláldozásával jár. A legapróbbnak, legjelentektelenebbnek tűnő ügy is fontos, különösen, ha emberek sorsát érinti.

A későbbiek során, közös terepbejárásaink, a Gömör-Tornai-karsztvidéken tett túráink alkalmával mindig lenyűgözött, milyen szerencsés gyors és közvetlen módon tudott kapcsolatot teremteni a legkülönbözőbb érdeklődésű, iskolázottság és hivatali beosztású emberekkel, az egyszerű pásztortól a tanácselnökig, a katolikus plébánostól a vámosig, az erdőszőlő, az akadémikusig.

Jól értett a fiatalok nyelvén, s azonnal gyakorlati módon segített. Elmondta, hogy a Vörös Meteor Természetbarát Egyesület Barlangkutató Szakosztályának Vass Imre Csoportját kereshetem fel, ahol Házi Zoltán csoportvezető vesz majd a pártfogásába. Egy hét múlva a Meteor Eötvös utcai helyiségében személyesen mutatott be Házi Zoltánnak, Szilágyi Ferencnek és Végh Zsoltnak, akik a csoport idősebb, tapasztaltabb kutatói voltak. Ezzel a lépéssel egy új, számomra addig ismeretlen, de nagyon érdekes világ kapuját nyitotta meg.

A Meteor székházában rendezett összejöveteleken a tapasztalatcseréken túlmenően igen élénk egyesületi élet zajlott. Minden héten voltak diavetítéssel illusztrált előadások, melyek során gyönyörű képeken ismerkedhetek meg a résztvevők Magyarország legszebb mészkövi-dékeivel és barlangjaival.

A másik három ilyen jellegű szellemi gyűjtőpont a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat, az ELTE szabadegetemi sorozata, illetve a Természetudományi Stúdió volt, ahol Dénes György rendszeres meghívott előadóként mindig nagy hallgatói sereget vonzott. Egyetemisták és nyugdíjasok egyaránt nagy figyelemmel hallgatták szavait. Lebilincselő előadásai során nagyon tanulságos példát adott arra, hogyan kell egy tájat komplex módon bemutatni. Rendkívül szerteágazó műveltsége felőleli a speleológia szinte minden ágát, de a társudományok területén is nagyon alapos, széleskörű tudásra tett szert.

A nyelvészet, az őstörténet, az Árpád-kor történelme, de a régészet diszciplínái között is egyaránt otthonosan mozgott. Először tőle hallottam a kettős honfoglalás elméletét és annak kritikáját, a Györfly György és László Gyula professzor között zajló szakmai vita értékelését, a Daicovicium román professzor által képviselt dákoromán elmélet hamis gyökereit és ideológiai hátterét.

Élmény volt hallgatni a közös terepbejárások során az Aggteleki-karsztvidéken a települések múltjáról, műemlékeiről. Árpád-kori építészetéről tartott előadásait, melyeknek mindig volt magvas, továbbgondolásra, kutatásra, búvárkodásra ösztökélő mondanivalójuk.

A Ménes-völgyben, Szögligeten vagy az Acskóréten tett túrák során Dénes György mindig felhívta a figyelmet valamilyen érdekes természeti vagy történeti összefüggésre. A latin nyelvű levéltári források alapján

kutatta ki a festői Szádvár múltjának emlékeit. A szögletes Csörgő-forrás barlangjának feltárásakor közvetlen közelről tapasztalhattuk, milyen körültekintéssel jelölte ki a Szögletes felelti hegyszögben a lehetséges árvízi források szájait, melyek a feltételezett barlangrendszer természetes bejáratához vezethetnek.

A falubelieket türelmesen, részletesen kifaggatva, az adatokat egybevetve és elemezve igazi geográfus szemléletre utaló helyzetértékelést adott, mely nem kevés egyéb terepi információ feldolgozásával vált igazi értéké. Első, az Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyre készített, a Tisza vízgazdálkodási jelentőségéről írt pályamunkámat ő olvasta el először és nagyon hasznos kritikái észrevételeket tett a munka teljesebbé tétele érdekében. A Budapest vízgazdálkodásáról írt második pályaművem a tőle kapott hasznos, szempontgazdagító észrevételek figyelembevételével írtam meg. Nem kis mértékben e tanácsoknak köszönhettem az első tíz helyezett közé való bejutást, mely feljogosított arra, hogy az akkori törvények értelmében földrajz tantárgyból mentesültem az egyetemi felvételi vizsga alól. Dénes György többet segített, mint gimnáziumi szaktanárain együttléve.

A Béke-barlang vízgyűjtő területének geohidrológiai vizsgálatáról írt tudományos diákkori dolgozatom elkészítésekor különösen nagy segítséget kaptam Dénes Györgytől. A Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Intézetben található kis irodájában a személyes konzultációk nyomán szinte észrevétlenül tanított meg arra, hogy milyen fontosak lehetnek a szakirodalmi adatgyűjtések, az elődök munkáinak ismerete, az irodalmi hivatkozások, hiszen a jövő minden eredménye csak biztos fundamentumokra épülhet. Ő ismertette meg a lenyűgöző enciklopédikus tudással rendelkező Láng Sándorral, az egyik legkitűnőbb hazai karsztmorfológussal, Bogsch Lászlóval, az őslénytan professzorával, Böcker Tivadarral, Maucha Lászlóval és Sárvári Istvánnal, a kiváló hidrogeológusokkal, akikről szintén nagyon sokat lehetett tanulni. Ma már ösztintén meg lehet mondani, hogy az akkori szigorú szabályok értelmében lehetetlen volt Magyarországon területéről 1:10.000 méretarányú topográfiai térképhez hozzájutni, mert az ostoba titkosítási rendelkezések még a kutatók számára is külön engedélyhez kötötték e térképek használatát. Mosolyogni való, de akkoriban akár állásvesztéssel is járó szabálysértési eljárást lehetett volna kreálni egy térképügyből.

Dénes György tette lehetővé, hogy diákként betekinthessek az Aggteleki-karsztvidéket ábrázoló ilyen térképekbe, melyeket az egyetemen még a tanárain sem mertek megmutatni. Joggal tartottak attól, ha kiderül, az úgy megtorlást vonhat maga után. Néhány esztendő múltán Washingtonban, a Kongresszusi Könyvtár térképarchívumában nézhettem meg az 1:10.000 méretarányú térképeket, és gondolkodtam el azon, a rendelkezések bölcs alkotói vajon ki elől öhajítják eltitkolni Magyarországon topográfiájának valós helyzetét?

Az Aggteleki karsztvidék kutatása során ismertem meg *A fokozatosan lepusztuló vízjáró takaró szerepe az exhumálódó karszt morfológiai fejlődésében* című kitűnő dolgozatát, melynek témáját német nyelven adta elő. A zombolygenetika kérdéseiben kifejtett nézetei ugyancsak elgondolkodtatók és megtermékenyítőek voltak a Gömör-Tornai-karsztvidék vonatkozásában.

Gyakran hangsúlyozta a tudományos viták jelentőségét, melyek mindig előrevihetik a szakmát, a problémák megoldását, feltéve, ha a vitakozó feleket nem személyes indulatok motiválják.

A jó ügyek érdekében bármikor hajlandó volt hosszadalmas tárgyalásokra, aprólékos egyeztetésekre, akár egy kutatócsoport személyi ellentéteinek feloldására, akár egy kutatóház létesítéséről vagy egy területi kutatási engedély megszerzéséről volt szó. Kifinomult diplomáciai érzékével mindig ösztönösen megérezte azt az alkalmas pillanatot, amikor érdemes és lehet lépni, érvelni, amikor esély van egy probléma reális megoldására. Ha kellett, személyesen megkereste az aggteleki határőrparancsnokot vagy akár a belügyminisztert is, de soha nem volt télen, ha barlangokról vagy a barlangkutatás ügyéről volt szó. Határozott, de udvarias fellépése mindig megtette a hatását, soha nem volt eredménytelen. Arra nagyon ügyelt, hogy meg ne sértsen embereket és a vitapartnereket a hiba belátásakor se érezzék megaláztattnak magukat.

Nem felejttem el a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1976. évi közgyűlését, amikor főtitkárként vezetett le egy nagyon viharosnak ígérkező országos összejövetelt. Végtelen türellemmel és tapintattal sikerült az egymással szemben álló feleket — akik egy kutatási engedély dátumozása miatt kerültek nézeteltérésbe — nemcsak egymás meghallgatására és a másik álláspontjának elfogadására bírnia, hanem arra is, hogy a jövőben az egymástól függetlenül megkezdett kutatásaikat együtt folytassák.

Dénes György szervezőként nemcsak a Vörös Meteor Barlangkutató Szakosztályában, hanem az ország minden táján — ahol barlangkutatók működtek — ismert és elfogadott személyiség volt, akinek nemcsak szakmai, hanem emberi kérdésekben is gyakran kikérték a véleményét. Emberismeretére és élettapasztalatára a legkényesebb, legkritikusabb helyzetekben is nagy szükség volt. Azt hiszem, szakmai munkássága mellett nagyon fontos az a tevékenység, melyet a Barlangi Mentőszolgálat megszervezésére fordított.

Nem feledhetjük, hogy az 1970-es években féltucatnyi fiatal veszítette életét magyarországi barlangokban, és ha nincs a Dénes György által életre hívott Barlangi Mentőszolgálat elzánt, a legkiválóbb fizikai és pszichikai adottságokkal rendelkező, nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedő gárdája — mely sok-sok életet mentett meg — akkor ez a szám jóval nagyobb lehetett volna. A kulisszák mögé bepillantva többen érzékelhetjük, milyen energiaőrlo munka kellett ahhoz, hogy létre-

jöjjenek a hivatalos keretei, anyagi erőforrásai ennek a rendkívül fontos tevékenységnek.

Dénes György rádióelőadásai során gyakran beszélt a barlangok szépségeiről, a kutatások eredményeiről és hasznáról, s ezzel milliók számára tette ismertté és megbecsültté a speleológia feladatait. Egyetemi éveimben sem szakadt meg a kapcsolatunk. Nagy örömet szerzett az Aggteleki-karsztvidékről készített, Jakucs Lászlóval közösen írt kitűnő útikalauzával, mely Ezüstgery Díjat kapott, s mely a hazai útikalauz irodalom páratlan gyöngyszeme.

Külön figyelmet érdemel az a Dénes György szemléletmódjára jellemző interdiszciplinaritás, melyet nemcsak előadásaiban érzékeltetett, hanem kitűnő munkájában, a miskolci Herman Ottó Múzeum kiadásában 1983-ban megjelentetett, *A Bódvaszilasi-medence 700 éves története* című, példaértékű településmonográfiájában. A Meteor-barlang feltárásáról közölt tanulmánya, a Tormai-Alsó-hegy zombolyairól publikált irodalmi adatai, a Jósza- és a Ménes-völgy közötti fennsík karsztosodásáról írt értekezései, a középkori magyar barlangnevekről és a Munuhpestről közölt cikkei nemcsak a földrajz, történeti, hanem a honismereti irodalom számára is alapvető források.

A karszt kutatás szempontjából különös jelentőségűek az Aggteleki-karszt vizeinek trícium koncentrációjával kapcsolatos vizsgálatai, a felszín alatti vizek környezeti izotóp vizsgálata, melyek sajnos csak részben láttak nyomtatásban napvilágot, s javarészüket kutatási jelentések formájában készült el.

Az emlékek sorából nem hiányozhat a Bükk felszín alatti hidrográfiai összefüggéseinek vizsgálatára szervezett 1975-ös tavaszi nagyszabású VITUKI vállalkozás, melyben több tucatnyi barlangász vett részt. A Kács és Latorvár térségében lefolytatott vízmintavételek szüneteiben módomban állt bepillantani a VITUKI kutatási programjának kulisszatitkaiba. Tapasztalhattam, hogy a természettudományi problémák megoldásánál, milyen nagy szerepe van az emberi tényezőnek.

Dénes György mindvégig a helyszíneken dolgozott, napi 14-16 órát talpon volt. Fáradhatatlanul szervezett, jegyzetelt, írt, adatokat számolt, a technikai teendők ezemlyi apró gondjával foglalkozott, s közben mindig jutott ideje az emberekkel törődni, azzal is például, hogy a forrásészlelő hol fog aludni, mit fog enni, milyen járművel érkezik vagy távozik.

Külön szeretnék szólni arról a több évtizedes tudomány-diplomáciai tevékenységről, mely szintén elismerést érdemel. Dénes György kitűnő német nyelvismerete révén számos nemzetközi rendezvényen, konferencián és szimpóziumon vett részt. A magyar karszt- és barlangkutatás egyik legtekintélyesebb képviselőjeként sok hivatást, barátot szerzett a hazai barlangkutatásnak. Magatartásának nagyon szép vonásaként ismertem meg, hogy mindig túl tudott tekinteni a pillanatnyi körülmények nehézségein és a kérdéseket távlatokba, összefüggésekbe helyezve szemlélte. Különös figyelmet szentelt a Felvidék és

Erdély barlangkutatásának helyzetére, és kitaróan szorgalmazta a Kárpát-medencében dolgozó barlangkutatók kapcsolatainak fejlesztését.

Dénes György, mint a magyar delegáció vezetője a IV. Nemzetközi Speleológiai Kongresszuson Ljubljanában 1965. szept. 16-án aláírja a Nemzetközi Speleológiai Unió (UIS) alapító okiratát

A Sheffieldben 1977-ben megrendezett Barlangtani Világkongresszusra nem tudott kijutni, de mindent megtett azért, hogy segítse ifjabb pályatársai kiutazását. Magam is az ő közbenjárására kaphattam útlevelet és valutaváltási engedélyt, mely 1977-ben korántsem volt természetes jog, mint manapság. A Vass Imre Csoport támogatásával vehettem részt 19 évesen egy olyan nemzetközi konferencián, melynek eseményei, előadásai örök élményként maradtak meg bennem.

Az első nagy, tíz hónapos ázsiai tanulmányutam előkészítésében biztosan számíthattam rá. Rengeteget segített a hazai bürokrácia bonyolult útvesztőiben való eligazodáshoz, amikor a sokadik elutasítás reménytelennek látszó zsákutcájából szeredtem volna kiutat találni. Dénes Györgynek mindig volt ötlete, s mindig kereste a megoldást, mely egy hétköznapi kívülálló számára szinte elképzelhetetlennek tűnt. Ma már groteszknek tűnhetnének azok az éjszakába nyúló beszélgetések, amikor azt vitattuk meg, hogyan lehet az útlevél törvény paragrafusai között olyan kiskaput találni, mely lehetővé teszi a legális, tíz hónapos külföldi tartózkodást — magánalapon. Ó

és Hazslinszky Tamás adott a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat nevében személyes garanciavállalásnak számító idegen nyelvű ajánlóleveleket, melyek később igen hasznosnak bizonyultak és nem mindennapi bizalmat fejeztek ki.

Dénes György nagy figyelmet szentelt annak, hogy a hazánkba látogató barlangász kollégák a lehető legteljesebb, legátfogóbb képet kapják a hazai karszt- és barlangkutatásról. Amikor 1976-ban ellátogatót hoztunk, az Abház Geológiai Szolgálat egyik főgeológusa, Zuhráb, olyan példaszerű és tartalmas programot állított össze, mely egy nap alatt a lehető legteljesebb képet adta a Budai-hegység termálbarlangjairól, a Sátorköpüsztai-barlangról, s a napba még belefért Szentendre, Dobogókő, Esztergom, kulturális-történelmi látnivalókkal együtt. A programon orosz nyelvű tolmácsként vettem részt, s izelítőt kaptam abból, hogyan kell egy külföldi vendégnek nem hivalkodva, de mégis sokat adva bemutatni egy területet, s barátot szerezni az országnak.

Későbbi találkozásunkkor Dénes György a kaukázusi népek életkörülményeiről, Grúzia történetéről és szokásvilágáról, kinti élményeinek tükrében olyan remek előadást tartott, melyet soha nem felejték el.

A világ eseményeiről nem pusztán a hazai sajtóból, hanem a Frankfurter Allgemeine Zeitungból és a svájci újságokból tájékozódott. Dénes György 5-6 ember életét éli, s energiáiból mindig futja számon tartani a pályatársak, barlangászok életútját, személyes sorsát.

A Magyar Földrajzi Társaság jogtanácsosaként számos, alaposan előkészített előterjesztést, körültekintően megfogalmazott javaslatát az elsők között olvashattam s mindig okultam belőlük. Ő vállalta az orszlánrészt a Társaság alkotmánya, az alapszabály kidolgozásában, ha a szükség úgy kívánta, módosításában, az állami szervekkel való egyeztetésekben.

Jogi tudása, naprakész törvény- és jogszabályismerete, személyi kapcsolatai mindig lenyűgöztek. A Magyar Földrajzi Múzeum Múzeumbarát Körének hatósági bejegyzését elutasító tanácsi határozat megalapozatlanságát 1983-ban több pontban indokolva, paragrafusokra hivatkozva, tárgyyszerűen kimutatta — akaratlanul szégyenítve meg a hivatásos jogászt. Ő nem a jogból élt, mert a földtudományok mindig közelebb álltak a szívéhez, mint a jövedelmezőbb jogi pálya.

A sors különös kegyelmének tartom, hogy Dénes Györgytől emberközelen tanulhattam nemcsak karszt- és barlangkutatást, hanem terepvizsgálati módszereket, dokumentáció készítést, barlangi térképezést adatgyűjtési szempontokat, emberi kapcsolatok kialakításának és

fenntartásának fontosságát. Azt hiszem, barátságunk több mint negyedszázada során nem volt olyan találkozásunk, beszélgetésünk, melyből ne okultam volna valamit.

Megbeszélés egy jósváfi nemzetközi konferencián (1996)

Debreceni egyetemi évcimben egyszer, egy péntek délelőtti igen alacsony színvonalú szeminárium utáni este üdítő élmény volt Budapesten hallgatni Dénes György szellemes, humorral fűszerezett, lenyűgöző előadását a Baradla szépségeiről. Akkor úgy éreztem, az élet könyörtelen és igazságtalan volt hozzá, hogy nem kaphattam egyetemi katedrát, pedig tehetsége, felkészültsége, tudása és lebilincselő előadókészsége révén számos tanszéken nagyszerűen megállta volna a helyét.

Aztán évek múltán — bár soha nem beszélgettünk róla — kezdtem sejteni az okokat. Nem állhatok messze a valóságtól, ha arra gondolok, az ő személyének a kisugárzása árnyékában a szerényebb képességűek számára nem bizonyult volna túlzottan előnyösnek az összehasonlítás, s a kontrasztelekció büszkén viruló virágai korábban hervadásra kényszerültek volna.

Befejezésül szerény születésnap ajándékként szeretném átnyújtani Almásy László pályafutásáról írt életrajzi monográfiám, melyben a Szahara rejtelmes, hétezer esztendő, festményekkel ékesített üregei jelképezhetik, hogy a barlangok, a legszárazabb lakatlan ember nem járta vidékeken is rejthetnek páratlan kultúrtörténeti kincseket. Azt hiszem, e mű kutatásában, megírásában és közzétételében is benne rejlik mindaz, amit Dénes Györgytől tanulhattam, több mint 25 esztendőn keresztül.

*Dr. Kubassek János
múzeumigazgató
2030 Érd
Budai út 4.*

Lukács Ágnes tusrája Dr. Dénes Györgyről